

Василенко А.Ю.

кандидат геологічних наук,

*державний експерт з питань розвитку дослідницької
інфраструктури,*

Міністерство освіти і науки України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В КОРОЛІВСТВІ НІДЕРЛАНДІВ

Відкрита наука є міжнародним явищем, яке Європейська Комісія визначає як «новий підхід до наукового процесу, заснований на спільній роботі та нових способах поширення знань за допомогою цифрових технологій і нових колективних/спільних інструментів» [3, с. 33].

Розвиток відкритої науки, включаючи елементи відкритого доступу, був одним з головних пріоритетів під час головування Королівства Нідерландів в Раді ЄС 2016 року. Одним з підсумків цього головування було опублікування Амстердамського заклику до дій щодо відкритої науки [1]. Цей заклик містить в собі рекомендацію щодо розробки кожною державою-членом ЄС власного Національного плану відкритої науки.

9 лютого 2017 року був представлений Національний план відкритої науки Королівства Нідерландів, а також було розпочато роботу Національної платформи відкритої науки. На додаток до цього залучені сторони підписали Декларацію відкритої науки.

Декларація відкритої науки є, загалом, номінальним документом, який підтверджує наміри підписантів долучатися до процесу та вживати заходів для забезпечення реалізації цілей, що зазначені в Національному плані відкритої науки, а також брати активну участь у роботі Національної платформи відкритої науки.

Метою Національного плану відкритої науки є здійснення національного переходу до відкритої наукової системи.

Національний план відкритої науки зосереджується на трьох ключових цілях [2]:

I. Сприяння відкритому доступу до наукових публікацій.

II. Сприяння оптимальному використанню та повторному використанню дослідницьких даних.

III. Адаптація систем оцінювання та винагороди вчених для приведення їх у відповідність до цілей відкритої науки.

Окрім того, Національним планом відкритої науки було окреслено 5 умов повноцінної реалізації політики відкритої науки та список завдань, які потрібно виконати [2].

Умова 1. Повний відкритий доступ до публікацій. *Завдання:* розширити та інтенсифікувати адміністративну підтримку процесу всередині держави, розширити європейську та всесвітню підтримку процесу, забезпечити прозорість витрат (відмова від практики підписання договорів про нерозголошення об'ємів витрат на проведення досліджень) тощо;

Умова 2. Максимальна можливість повторного використання дослідницьких даних. *Завдання:* створити систему, що дозволяє отримати доступ до дослідницьких даних за принципом FAIR — Findable (здатність знайти), Accessible (здатність отримати доступ), Interoperable (здатність до інтероперабельності) and Reusable (здатність до повторного використання), визначити критерії відбору для зберігання даних загалом, а також критерії визначення терміну їх зберігання; забезпечити довгострокове зберігання та надання вільного доступу до дослідницьких даних, забезпечити наявність технології для довгострокового зберігання даних досліджень з метою повторного використання тощо;

Умова 3. Визнання та винагорода для дослідників. *Завдання:* встановити, як вже існуючий стандартний протокол оцінки дослідника може сприяти переходу до відкритої науки, встановити, як застосування принципів відкритості може бути інтегроване в оцінювання дослідників і пропозицій досліджень тощо;

Умова 4. Популяризація та підтримка відкритої науки. *Завдання:* створити єдиний портал для дослідників і допоміжного персоналу, який оброблятиме запити щодо надання підтримки та актуальної інформації і направлятиме дослідника до відповідної установи, розвивати практику угод щодо розвитку науково-дослідної підтримки, для конкретних наукових дисциплін, залучити дослідників до переходу до відкритої науки шляхом відкритого діалогу з усім дослідницьким співтовариством щодо подальшого розвитку та реалізації амбіцій, зазначених у цьому Плані з розглядом пропозицій, утому числі і молодих вчених тощо;

Умова 5. Проведення подальших досліджень. Тематика досліджень була визначена така:

- дослідження з метою встановлення важелів впливу та стимулів що сприятимуть розвитку відкритої науки;
- дослідження з метою встановлення потреби в дата-стюартах та інших IT-спеціалістах для потреб науки, їх об'єму роботи, необхідного навчання і системи винагород;
- дослідження економічної моделі реалізації політики відкритої науки;
- дослідження питання права власності щодо дослідницьких даних та способів оптимального використання цих даних у державно-приватному секторі;
- дослідження щодо витрат, пов'язаних з відкритим доступом.

Цей перелік 5 умов не вважається вичерпним. Інші важливі аспекти відкритої науки, включаючи, наприклад, відкриту освіту, використання програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом, громадянську науку тощо, або повністю в Плані не розкриті, або просто згадуються побіжно. Не розглядаються також публічні та приватні дані та їх повторне використання. Розв'язати ці та інші проблеми, що пов'язані з реалізацією політики відкритої науки покликана Національна платформа відкритої науки.

Створення Національної платформи відкритої науки було здійснено Міністерством освіти, культури і науки Королівства Нідерландів з метою забезпечення спільної і скоординованої роботи задля впровадження політики відкритої науки та її популяризації.

Веб-сайт www.openscience.nl був створений з метою загального доступу до інформації, що пов'язана з діяльністю Платформи. На ньому відображено інформацію щодо сторін-учасників Платформи, про її поточну діяльність та прогрес, досягнутий у сфері запровадження відкритої науки.

Основним завданням Національної платформи відкритої науки є сприяння та пришвидшення досягнення трьох ключових цілей, визначених в Національному плані відкритої науки. Окрім того, Національна платформа відкритої науки є місцем для обміну знаннями, досвідом (обмін знаннями та навичками сприяє пришвидженню досягнення цілей Платформи), а також встановлення контактів.

Фактична робота Національної платформи відкритої науки відбувається шляхом регулярних консультацій між усіма сторонами-учасниками. Платформа є точкою контакту не лише нідерландських, а і іноземних та міжнародних зацікавлених сторін. Планується, що

Платформа матиме керівну групу, яка буде складатися з керівників залучених сторін і буде проводити зустрічі відносно рідше.

До складу учасників Платформи можуть приєднуватися активні зацікавлені сторони. До них відносяться дослідники як такі, бізнес-спільнота, включаючи видавців, а також професійні організації.

З огляду на те, що в Україні продовжується процес реформування наукової сфери діяльності, розгляд існуючого прикладу і розкриття специфіки підходу до втілення в життя парадигми «Відкриті інновації, Відкрита наука, Відкритість до світу» на державному рівні Королівства Нідерландів сприятиме розробці автентичної української державної політики у сфері науки, яка буде здатна забезпечити потреби українського суспільства та сприятиме євроінтеграційним процесам України.

Список використаних джерел:

1. Amsterdam Call for Action on Open Science. I am Open Access, 2016. URL: <https://www.government.nl/documents/reports/2016/04/04/amsterdam-call-for-action-on-open-science>
2. National Plan Open Science. OCV, 2017. URL: <https://www.openscience.nl/en/national-platform-open-science/national-plan-open-science>
3. Open Innovation, Open Science, Open to the World – a vision for Europe. European Union, 2016. URL: http://publications.europa.eu/resource/cellar/3213b335-1cbc-11e6-ba9a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2

Колотій І.С.

магістрант;

Щетініна Т.О.

*кандидат історичних наук, доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

КРАЩІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВИМІР

Процес децентралізації влади, який триває в Україні, актуалізував ряд завдань, що необхідно вирішити за результатами реформи. Одним із пріоритетних напрямів для об'єднаних територіальних громад (ОТГ) у